

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Граматична основа речення

- 1. Серед поданих словосполучень визначте граматичні основи та випишіть їх у таблицю.**

Сонячний день, швидко бігти, сонько прокинувся, буланний кінь, зошит для письма, опинилися на морі, ніхто не сміявся, час працювати, книга для домашнього читання, повчальна історія, історія повчає, цвіт вишні, три довгі дні, куций хвіст, гукає мама.

	 У виписаних граматичних основах підкресліть першу літеру в першому слові й прочитаєте відгадку до загадки «Що це за птиця, що сонця боїться?»

- 2. Підкресліть підмети. Позначте речення зі складеними підметами. Уставте пропущені розділові знаки.**

1. Данієль Дефо впродовж п'ятнадцяти років опублікував майже двісті п'ятдесят творів. 2. Жоден з них на жаль не приніс йому слави. 3. «Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо» були написані Данієлем дуже швидко усього-на-всього за один рік. 4. Саме цей роман як не дивно Дефо вважав не найкращим своїм твором. 5. Данієль поспішав з написанням через одруження своєї доньки. 6. Так він планував заробити на посаг а здобув усесвітнє визнання.

- 3. Визначте в поданих реченнях присудки. Випишіть їх у таблицю.**

1. Одного разу римський корабель був атакований піратами. 2. Жорстокі розбійники не жаліли нікого. 3. Але одного дивакуватого римлянина вирішили помилувати. 4. Загорнувшись у тогу, юнак зосереджено читав якусь книгу. 5. Ватажок піратів зажадав від молодика величезний викуп. 6. Гордовитий юнак, виявилось, був Юлієм Цезарем. 7. Після викупу він пригрозив піратам при першій же нагоді жорстоко їх покарати. 8. На той час Юлій Цезар уже був відомий в усьому Римі. 9. Зовсім скоро Цезар, вистеживши своїх ворогів, примусив їх усіх пошкодувати про вчинене.

Простий дієслівний	Складений дієслівний	Складений іменний

- 4. Підкресліть виділені слова як члени речення. Уставте пропущені розділові знаки.**
1. Колись народи *були неписьменними*. 2. Проте *це* не означає що вони не вміли передавати інформацію без слів. 3. Наприклад звичайний дзвін *дзвонів* міг означати сум і *радість* і попередження про *небезпеку*. 4. У міфах стародавньої Греції навіть є легенда про те як неправильний сигнал *став* причиною трагедії. 5. *Відважний* юнак Тесея забувся поміняти *чорне* вітрило поразки на *біле* перемоги над *страшним* Мінотавром. 6. Батько Тесея *помітивши чорні вітрила* кинувся в розбурхане море й загинув...

Односкладне й двоскладне речення

- 5. Серед поданих речень знайдіть 5 односкладних і випишіть їхні номери в таблицю. Підкресліть граматичні основи. Уставте пропущені розділові знаки.**
1. Після страшної бурі пляж вкрили тисячі морських зірок. 2. Їх було дуже багато. 3. Це привернуло увагу людей з усього узбережжя. 4. Незвичну картину почали знімати на відеокамери. 5. Морські зірки повільно вмирили на сонці. 6. Раптом один хлопчик кинувся підбирати зірки й кидати їх у воду. 7. Якийсь статечний дядечко з-за цементної балюстради вигукнув. 8. — Хлопчику їх усіх не порятуєш! 9. Хлопчик підняв ще кілька зірочок і вкидаючи їх у воду вимовив. 10. — Зате кільком зірочкам можна подарувати життя... 11. Чоловік мовчки роззувся зняв шкарпетки та рушив на берег допомагати хлопчикові. 12. Робіть добро не зважаючи на обставини та зауваження інших.

Речення №						1-о	2-а	3-і	4-д	5-ж	6-з
Букви						7-к	8-л	9-у	10-е	11-п	12-р

Підставте під вписані номери односкладних речень літери й прочитаєте прізвище австрійського психолога, який сказав: «Не запитуй, що дало тобі життя, запитай, що дав йому ти».

- 6. Переробіть двоскладні речення в односкладні.**

Зразок: Ви сьогодні мусите працювати до обіду. — Сьогодні працюйте до обіду.

1. Ви ніколи не повинні впадати у відчай. 2. Люди опускають руки через невдачі чи випробування долі. 3. Ви можете довго нарікати на обставини та несприятливу ситуацію в країні. 4. Однак успіху люди досягають лише після великої кількості спроб та помилок. 5. Тож ви мусите запам'ятати просту мудрість. 6. З кожною невдачею ви ставатимете міцнішими й досвідченішими.

7. Підкресліть граматичні основи. Випишіть у таблицю номери називних речень.

1. Надворі гарна погода. 2. Гарна погода. 3. Маленьке таємне товариство. 4. Брехня — це правда для інших. 5. Рівність — вигадка мрійників. 6. Різні люди. 7. Люди — різні. 8. Усе в житті відносно. 9. Цей вечір для тебе. 10. Вечір, присвячений тобі.

Речення №					1-і	2-о	3-с	4-б	5-в
Букви					6-е	7-р	8-п	9-т	10-л

Підставте під вписані номери літери й прочитаєте закінчення киргизького прислів'я «Про завтрашній день дбає навіть ...»

8. Визначте тип речень за будовою. Відповіді запишіть у таблицю. Уставте пропущені букви та розділові знаки.

1. Страшні Архімедові машини. 2. Для оборони міста Сиракузи Архімедом було ..творено чимало цікавих пристроїв. 3. За допомогою сп..ціальної техніки м..тали вел..чезні кам..ні та колоди. 4. Сфокусованим сонячним промінням можна було пі..палювати кораблі. 5. Так тривало досить довго. 6. Збер..глись слова промовл..ні полководцем Марцелом під час ві..ступу від Сіракуз. 7. Мус..мо пр..пинити війну проти цього г..ометра. 8. Саме Архімедові пр..писують вислів який став відомий в усьому світі. 9. «Дайте мені точку опори...» 10. Пов'язують цей вислів з т..орією важеля.

Варіанти відповідей:

- 1 — просте двоскладне речення;
- 2 — односкладне означено-особове;
- 3 — односкладне неозначено-особове;
- 4 — односкладне узагальнено-особове;
- 5 — односкладне безособове;
- 6 — односкладне називне;
- 7 — складне речення.

Речення №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1-я	2-с	3-а	
Відповідь											4-л	5-н	6-з	7-и
Букви														

Підставте під вписані номери літери й прочитаєте відоме українське прислів'я.

Розділові знаки в простому ускладненому реченні

9. Розставте розділові знаки. Підкресліть однорідні члени речення.

1. Найвидатніша наймайстерніша праця Мікеланджело це Сікстинська капела в Римі. 2. Чотири роки гарячково з великим нервовим напруженням розмальовував митець храм. 3. Папа Юлій II спробував підігнати Мікеланджело з роботою навіть почав погрожувати та сварити художника. 4. Митець після сварки покинув роботу й пішов складати свої речі. 5. Юлій II схаменувся послав до Мікеланджело свого придворного просити вибачення й додав велику суму грошей. 6. Важка виснажлива праця погано вплинула на здоров'я митця особливо на його зір.

10. У кожному реченні визначте й підкресліть узагальнювальне слово. Уставте пропущені розділові знаки.

1. У цього господаря немає нічого ні кілка ні хліва ні рогатого вола. 2. У житті слухай поради трьох людей батька матері та кращого друга. 3. І по спині і по боку усяк буває на віку. 4. Природа час і терплячість усе це є твої найкращі лікарі. 5. Пройшов усюди крізь Крим і Рим ще й мідні труби. 6. І будень і неділя усе лінивому безділля.

11. Випишіть у таблицю номери речень зі звертаннями. Уставте пропущені розділові знаки.

1. Згаяного часу конем не здоженеш. 2. Жди грибе може й тебе хто здиба. 3. Забрався в чужу солому та ще й шелестить. 4. Ти б метелику не дуже гордився: сам недавно з гусені вродився. 5. Чорний мак та смачний а біла редька а гірка. 6. Моя хата небом крита землею підбита вітром загороджена. 7. Не хвалися мудрецю мудрістю а ти силачу силою. 8. Годі куме їсти бо не буде на пироги місця. 9. Ой піч моя піч коли б я на тобі, то славний козак був би з мене. 10. На тобі небоже що мені не гоже. 11. Постав хату з лободи а в чужую не веди. 12. Вовк міняє шкуру та не свою натуру (*Нар. творчість*).

Речення №						
Букви						

1-о	2-я	3-є	4-н	5-б
6-в	7-и	8-ч	9-а	10-р
			11-щ	12-ц

Підставте під вписані номери літери й прочитаєте назву піхотинця в султанській Туреччині XVI ст.

12. Виділіть вставні слова (словосполучення). Уставте пропущені розділові знаки.

1. Вислів «троянський кінь» як відомо прийшов до нас з давніх часів. 2. Величезний дерев'яний кінь за свідченням Гомера було збудовано під час тривалої безуспішної облоги Трої. 3. Усередині коня сховалося кілька десятків а може і кілька сотень найсміливіших воїнів. 4. Троянці на їхню біду не звернули уваги на пророчі попередження Кассандри й затягли коня в місто. 5. Уночі вороги зрозуміло вибралися з коня перебили охорону й відчинили ворота. 6. Так Троя була переможена й на жаль повністю зруйнована.

13. Виділіть порівняльні звороти. Уставте пропущені розділові знаки.

1. Славнозвісний Ганс-Крістіан Андерсен не дбав про свій зовнішній вигляд і часто виходив на вулицю як якийсь обірванець. 2. Його плащ наче в найбільшого бідняка знали в усьому Копенгагені. 3. Якийсь чоловік одного разу ніби навмисне зачепив Андерсена на вулиці. 4. — Оцей убір немовби в злидня ви називаєте капелюхом? — саркастично зауважив перехожий. 5. — А оцей предмет нібито в злидня під вашим капелюхом ви називаєте головою? — спокійно відреагував письменник.

14. Утворіть речення з відокремленими означеннями.

Зразок: Одягнені в яскравий одяг туристи час від часу пропливають тут на човнах. — Туристи, одягнені в яскравий одяг, час від часу пропливають тут на човнах.

1. Розпланований до хвилини графік раптом довелося змінювати. 2. Усім присутнім сподобалися розмальовані в різні кольори чашки. 3. Утрачену людством таємницю будівництва пірамід досі не можуть розгадати вчені світу. 4. Будь-кому важко перебувати в абсолютно відрізаному від світу просторі. 5. Велетенське голубе небо манило своєю глибиною. 6. Важко було дивитися на пересохлу від спеки ріку.

15. Випишіть у табличку номери речень з відокремленими обставинами. Уставте пропущені розділові знаки.

1. Ілля Рєпін перебуваючи в маєтку своїх друзів ознайомився з текстом листа запорожців до турецького султана. 2. Лист справив на художника велике враження й підштовхнув до пошуку типажів для нової картини. 3. Щасливі обставини звели художника з Дмитром Яворницьким відомим дослідником козаччини. 4. Детально опрацювавши композицію картини Рєпін виявив вільне місце біля писаря. 5. На цьому місці потрібно було намалювати постать з гарною козацькою потилицею.

6. Яворницький подумавши якийсь час запропонував художнику змалювати козарлюгу зі спини свого знайомого. 7. Але колишній предводитель дворянства відмовився позувати вважаючи це нижче своєї гідності. 8. Тоді Репін пішов на хитрість запросивши знайомого Яворницького для огляду старовинних монет. 9. Поки той розглядав монети Репін тихцем змалював колоритну потилицю.

Речення №							
Букви							

1-г 2-д 3-в 4-о 5-і
6-р 7-н 8-я 9-ь

Підставте під вписані номери літери й прочитаєте відгадку до загадки «Само голодне, а всіх годує».

16. Визначте, чим ускладнені речення. Варіанти відповідей запишіть у табличку. Уставте пропущені розділові знаки.

Варіанти відповідей:

- 1 — однорідними членами речення;
- 2 — звертаннями;
- 3 — вставними словами;
- 4 — порівняльним зворотом;
- 5 — відокремленими членами речення.

1. Старий індіанець виховуючи одного зі своїх онуків поділився однією життєвою істиною. 2. — Запам'ятай мій любий онуче просту мудрість. 3. У кожному з нас відбувається боротьба схожа на змагання двох вовків. 4. Один вовк уособлює все зле заздрість ревності егоїзм обман. 5. Інший вовк уособлює все добре мир любов надію відданість справедливість. 6. Ці вовки як запеклі вороги намагаються знищити один одного. 7. — Який же вовк дідусю перемагає? 8. — Безперечно перемагає саме той, якого ти годуєш найбільше.

Речення №	1	2	3	4	5	6	7	8
Відповідь								
Букви								

12-а 14-е 23-н
42-о 51-в 52-т

Підставте під вписані номери літери й прочитаєте прізвище автора вислову: «Той, хто не читає хороших книг, не має жодних переваг перед тим, хто взагалі не вміє читати».

Основні правила правопису

17. Запишіть подані слова у дві колонки, вставляючи пропущені *е* або *и*, поясніть правопис.

Сон..чко, їжач..ня, арт..лерія, драгов..на, с..рота, множ..на, н..діля, сит..чко, слон..ня, муз..кант, лекс..ка, нош..ний, викр..слити, квітн..кар, в..шневий, кріпл..ння, вид..рти, в..ликий, учит..ль, вияв..ти, макс..мум, сов..ня, травл..ння, трубооч..сний.

Вставили <i>е</i>	Вставили <i>и</i>

У виписаних словах підкресліть 3-тю від початку букву *й* прочитаєте початок вислову українського філософа та поета XVIII ст. Феофана Прокоповича: "... за страждання купують”.

18. Серед поданих слів шість записано неправильно. Випишіть їх, виправляючи помилки. Поясніть правопис.

Боротьба, натхнення, збрискати, допомогти, лехкий, ягідка, вокзал, анекдот, просьба, книшка, мерехтіти, укаска, розпитати, беріска, стерегти, призьба, стешка, дужче, вогко, найважче.

У виписаних словах підкресліть 2-гу від початку букву *й* прочитаєте переклад з грецької слова симпозиум.

19. Запишіть подані слова у дві колонки, вставляючи, де потрібно, м’який знак. Поясніть правопис.

Стан..те, ін..ший, Хар..ків, квіт..ці, друкарен.., реал..ний, зблиз..ка, ган..ба, указоч..ка, воротар.., дз..об, внучен..ці, плос..кий, ковз..кий, батен..ко, ател..є, Якимович.., носиш.., низ..ко, огіроч..ки, сопіл..ці.

З м'яким знаком	Без м'якого знака

У вписаних словах підкресліть 2-гу від початку літеру й прочитаєте закінчення вислову О. Перлюка: “Щоб вижити, мало крутитись, ...”.

20. Запишіть подані слова у три колонки.

Семи/кратний, лісо/степ, ідейно/витриманий, гігант/пароплав, по/англійськи, овоче/молочний, овоче/різка, вело/трек, орден/носець, ось/коли, ріка/Буг, хліб/сіль, ідейно/художній, пів/день, різно/барвний, одно/рогий, інженер/Тишук, все/одно, Дніпро/ріка.

Пишуться разом	Пишуться окремо	Пишуться через дефіс

Підкресліть 1-шу від початку літеру у вписаних словах і прочитаєте назву пам'ятки давньої української літератури.

21. Утворіть від поданих слів прикметники, щоб відбулося спрощення груп приголосних. Винятки, у яких спрощення не відбувається, підкресліть (їх є п'ять).

Зразок: якість — якісний.

Кількість — _____ кістка — _____
швидкість — _____ під'їзд — _____
пестити — _____ тиждень — _____
щастя — _____ хвастатись — _____
форпост — _____ контраст — _____
пристрасть — _____ радість — _____

22. Змініть форму поданих слів або підберіть до них спільнокореневі, щоб відбулося чергування приголосних. Знайдіть і підкресліть п'ять слів, у яких чергування неможливі.

Птах — _____ Париж — _____
їздити — _____ косити — _____
вінницький — _____ високий — _____
вереск — _____ нога — _____
студент — _____ завод — _____
вузький — _____ пух — _____
місяць — _____ Прага — _____
брат — _____ Одеса — _____
агент — _____ казах — _____

23. Випишіть слова, у яких відбувається подвоєння чи подовження приголосних.

Війсь(к)омат, солов'ї(н)ий, а(т)естат, а(п)арат, ста(т)ей, (л)еш, глиня(н)ий, за-ко(н)ість, чес(т)ю, змії(н)ий, і(р)аціональний, а(с)иметрія, су(м)а, ка(с)а, молодіс(т)ю, ві(д)аний, попа(д)я, ополо(н)ик, розрі(с)я, сторі(ч), зная(д)я, поро(с)я, а(к)умулятор, інтерме(ц)о, Гали(ч)ина.

У виписаних словах підкресліть 2-гу від початку букву й прочитаєте ім'я автора пам'ятки XI ст. "Слово про закон і благодать".

*Через грядку
гріб тхір ямку.*

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО	4
Граматична основа речення.....	4
Односкладне й двоскладне речення.....	5
Розділові знаки в простому ускладненому реченні	7
Основні правила правопису.....	9
ПРЯМА Й НЕПРЯМА МОВА. ДІАЛОГ.....	13
Пряма мова	13
Діалог.....	15
Непряма мова.....	18
Цитата.....	22
Підсумковий тест до теми “Пряма й непряма мова. Діалог”.....	27
СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ	31
Складне речення та його ознаки.....	31
СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ.....	34
Розділові знаки в складносурядному реченні	36
Підсумковий тест до теми “Складносурядне речення”	44
СКЛАДНОПІРЯДНЕ РЕЧЕННЯ.....	48
Складнопірядні речення з пірядними означальними.....	51
Складнопірядні речення з пірядними з’ясувальними	54
Складнопірядні речення з пірядними обставинними	58
Пірядні місця й часу.....	59
Пірядні ступеня й способу дії.....	63
Пірядні порівняльні.....	66
Пірядні мети.....	68
Пірядні причини.....	70
Пірядні наслідкові	71
Пірядні умови	73
Пірядні допустові.....	74
СКЛАДНОПІРЯДНІ РЕЧЕННЯ З КІЛЬКОМА ПІРЯДНИМИ.....	77
Підсумковий тест до теми “Складнопірядне речення”.....	81
БЕЗСПОЛУЧНИКОВЕ РЕЧЕННЯ	86
Кома й крапка з комою в безсполучниковому реченні	87
Двокрапка в безсполучниковому реченні.....	90
Тире в безсполучниковому реченні	94
Підсумковий тест до теми “Безсполучникове речення”	97
СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ’ЯЗКУ.....	102
Складні речення з сурядним і пірядним зв’язком.....	102
Складні речення з сурядним і безсполучниковим зв’язком.....	105
Складні речення з пірядним і безсполучниковим зв’язком	107
Складні речення із сурядним, пірядним і безсполучниковим зв’язком.....	109
Підсумковий тест до теми “Складне речення з різними видами зв’язку”.....	114
ТЕКСТ ЯК ОДИНИЦЯ МОВЛЕННЯ Й ПРОДУКТ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (див. електронний варіант)	
УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИВЧЕНОГО В 5–9-х КЛАСАХ	119
Фонетика, орфографія	119
Лексикологія. Фразеологія.....	121
Основні орфограми в префіксах, коренях та суфіксах.....	126
Морфологія та орфографія	130
Синтаксис і пунктуація.....	144
Підсумковий тест до теми “Узагальнення вивченого в 5–9-х класах”.....	161
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	165
Відповіді до завдань для самоконтролю	168

Умовні позначення:

 — вправи підвищеної складності	 — ключ до вправи	 — скоромовки
 — матеріал для запам’ятовування	 — вправи на повторення	